

Boris Režek:

Severna stena Turske Gore (2243 m)

(Savinjske Alpe).

Koncem junija 1928 sem bil na turi s Stupico, s katerim sva se po nekaj manj pomembnih plezanjih odločila za severno Tursko Goro. Čim sva si jo ogledala, sva opustila misel na smer prvih plezalcev (Kajzelj, † Tauzher 1921. l.), ki je bila poudarjena po zajedi med zapadnima glavama. Vabil naju je nerešeni problem markantne zagvozde v vzhodnem delu stene.

Dne 30. junija 1928 sva v poznem jutru odšla z Okrešlja. Po dveh urah otepavanja z gruščem sva vstopila iz zasneženega žleba na razdrto polico, kjer sva se opremila. Zaplezal sem po gladki vstromljeni steni navpično navzgor. Po približno 20 m sem dosegel zagruščeno polico, ki sem jo prešel nekaj metrov na levo in, zavarovan na klinu, naskočil navpični, s kratkimi žmulami predeljeni prag. Nad tem pragom, ki je kakih 15 m visok, se stena skloni v plitvo napokano krušljivo vesino, ki sem jo prečil na zapad do plitvega ca. 20 m visokega kamina. Ta kamin se konča pod malim pomolom, ki nama je obljuboval polico, po kateri sva upala doseči žleb, v dnu vanj visečih plošč pod rjavim previsom. Kamin, ki je, kakor sva pozneje uvidela, le reža ogromne k steni prislone luske (točka 1.) je zahteval opreznosti. Zagvozdeno kamenje se je kar usipalo v globino. Vrh kamina, oz. luske, pa sva spoznala, da naju je domneva ukanila. Navpična črna stena viškuje v ponični plošči z navzdol obrnjenimi labilnimi plastmi. Prečka čez ploščo se zdi sicer možna, bila pa bi skrajno kočljiva, ker položaj izključuje normalno varovanje in ni niti v smeri prečke mogoče zabiti klin.

Poskusil sem priti na ploščo. Splezal sem z luske dober meter navzgor in — brezuspešno — skušal zabiti klin, ki bi mi nadomestil manjkajoči oprimek. Kazalec na uri pa se je pomikal, bilo je čez poldne in misliti sva morala na povratek. Bivaka v steni, neopremljena, nisva mogla tvegati, pa tudi če naju bi trma gnala dalje, bi z dvema preostalima klinoma ne prišla daleč. Izvršena prečka v žleb pa bi nama onemogočila umik. Vdala sva se.

Takoj na povratku pa sem pozval Modeca na ponoven naskok. Različne okolnosti so naju primorale odlašati do 19. avgusta, ko sva

ob 5:30 zjutraj odšla s Kamniškega Sedla čez Zgornji Okrešelj in čez škrbino centralnega severnega grebena proti steni. Pri vstopu sva bila ob 8. uri in v nadaljnji uri vrh luske, s katere sem splezal nekoliko v levo in navpično navzgor na malo drnasto prodino, kjer sem se zasidral. Modeca sem moral kljub izpostavljenemu položaju varovati z vrvmjo čez pleča, ker v drobljivi skali nisem mogel zabiti klina.



Severna stena Turske Gore

1 = vrh luske, desno ponična plošča; 2 = lašta; 3 = steber; 4 = ploščata plena; 5 = zagruščena polica; 6 = žmulasta razmočena stena; 7 = lopica, desno lašta; 8 = izstop, steza.

S prodine sem prešel navzgor na obokano povešeno polico, po kateri sem upal doseči v previsnem pasu nekaj usad, ki se mi je teden prej izdal s severnega grebena. Polica pa se slepo konča in prestop v usad je bil nemogoč. Modec je predlagal prečko na levo. Zaplezal je po izpostavljeni lašti (točka 2.), ki je dvakrat prekinjena z manjšima ploščama, in je po nji dosegel vzhodni rob stene. Rob stene ali točneje raz na tem mestu tvori kakih 25 m visok steber (točka 3.), katerega vrh tvori dvojen previs.

Zavarovan na klinu, je Modec zaplezal po navpični, skrajno izpostavljeni rezi, z redkimi, krušljivimi oprimki do malega pomola, kjer je v samozavarovanje zabil klin in vstopil v spodnji previs. Gladka skala pa ga je odbila. Sledil sem mu in ga podstavil, da je dosegel neznamenit oprimek, na katerem se je povlekel na gredo, ki sva jo desno prešla na vrh stebra.

Ura je bila točno poldne. Iskanje prehoda po obokani polici in plezanje po lašti naju je zamudilo eno, plezanje po stebri pa dve uri. Nad stebrom postane teren zložnejši in trdno razčlenjen. Kljub popolni izpostavljenosti sva plezala istočasno po ploščasti, s škrapljastimi žmulami predeljeni pleni (točka 4.) navzgor do žleba, ki sva ga prečila do zagruščene udobne police (točka 5.), s katere sva zaplezala menjaje se na vodstvu po razmočeni žmulasti steni (točka 6.) v žleb ob izstopni plošči in po njem za dolžino vrvi do male zijalke (točka 7.), iz katere vodi desno izpostavljena lašta. Zavarovan na klinu, je Modec zaplezal po mokri, skrajno izpostavljeni plošči do razdrte police na sklonu stene, kjer zahteva teren, da plezaš izvešen in uživaš pogled v 250metrsko globino. Škrapljasti vrhovni teren sva prešla istočasno navzgor do steze (točka 8.). Priganjana po mraku, sva naglo zgradila izstopno piramido in se čez vrh zadrevila proti Sedlu.

Plezala sva skoro 8 ur, vštevši dvakratno iskanje prehodov. Plezanje je zelo težko, mestoma skrajno izpostavljeno in nevarno radi krušljivih, neznatnih oprimkov. Težkoče so v glavnem v prvi tretjini stene (navzdol obrnjene plasti!); v odseku nad točko 5. pa je skala normalno razčlenjena, a razmočena in zdrsljiva.

Ivan Hribar:

K imenoslovju naših gora

(»Krvavec« — Krivavec, »Zvoh« — Zlog, »Vasca« — Sušica.)

Med najbolj obiskovane kočice »Slovenskega Planinskega Društva« spada udobno urejena in odlično oskrbovana »koča na K r v a v c u«.

Marsikdo je gotovo ugibal, kako je lepo oblikovana gora, ki združuje vse dražesti velegorja z idiličnim planšarstvom, dobila tako »krvavo« ime. Sam sem že čul semtertje ugibanja o tem. — Pa vendar je uganka tako lahko rešljiva! Tisti, ki so zapisali »Krvavec«, nimajo namreč pravega posluha za ljudsko govorico. Kdor ga ima, bo pač takoj spoznal, da takrat, ko se je določalo ime najdelj v dézel potisnjeni točki Grintavčevega predgorja, nihče ni mislil na kri.

Ljudstvo Kamniškega in Kranjskega okraja je marveč določilo gori ime po njeni zakrivljeni obliki. Kakor pa to ljudstvo besede »krivica, krivičen, krivina, zakrivljen« izgo-

varja »krvica, krvičen, krvina, zakrvlen«, tako izgovarja tudi gori odbrano ime »K r i v a v e c«, ob izpuščaju glasu — i — za: »Krvavec«. Po našem etimološkem pravopisu je torej »K r i v a v e c« edino pravilna pisava.

Nekaj podobnega je tudi z najbližjo Krivavčevo goro. Ljudstvo jo naziva »Veliki Zvoh«; pišejo jo pa nekateri ravno tako, drugi, ki instinktivno čutijo, da to etimološkemu načelu ne odgovarja, pa so jo krstili za »Veliki Zvok«. Napačno pa je prvo kakor drugo. Drugo seveda še veliko bolj ko prvo. »Zvoh« je ljudska izgovarjava za besedo »Zlog«, ki pomeni ravno tisto, kar v naš zemljeznanstveni besedni zaklad iz srbohrvaščine sprejeti izraz »naslaga«. Poleg označbe z l o g imamo Slovenci za isti pojem tudi še označbo s k l a d, ki ga rabi Valentin Vodnik v vrsticah:

»Sklad na skladu se vzdiguje,
Golih vrhov kamni zid...«

Pravilna pisava za mogočnega K r i v a v č e v e g a soseda je torej po mojem mnenju edino le V e l i k i Z l o g. Najbolje nas o tem poučuje ljudska izgovarjava, ki v mestniku mesto imenovalnikovega h pozna razločno g, kakor pri besedah: Bog, prag, krog, ki se v imenovalniku iz ljudskih ust glase: Boh, prah, kroh, v mestniku pa: per Bog', na prag', u krog'. Tako tudi: na »V e l k e m Z v o g'«.

Kakšne neverjetne napake dela in kakšne zmede more povzročiti inteligent, ki ne zna pravilno prisluškovati ljudski govorici, za to imamo pa ravno v najbližji Cerkljanski okolici nad vse nazoren izgled.

Cerkljansko polje oroša dvoje vodnih tokov. Prvi, ki izvira izpod Krivavca in se odlikuje po obilici vode, katera ob svojem toku do izpod Zaloga, kjer se izliva v Pšato (Pesčato, sc. reko), žene znatno število mlinov in piljenic in ki ob najhujši suši nikdar ne usiha, je dobil ime »Reka«; drugi, izvirajoč na Virju pri Velesovem, ki se na Gorenjem Brniku združuje z Reko in skoro vsako poletje presiha, se imenuje »Sušica«. Ob tem poslednjem je nastalo kakih tristo metrov od Cerkljan malo naselje, ki šteje dandanes devet popisnih številčk. Narod je po navadi, ki je v takih slučajih ne samo pri nas, temveč po vsem svetu zelo udomačena, temu naselju dal ime vodnega toka, ob katerem je stalo. V ljudski govorici pa se je ime S u š i c a jelo skrajševati s tem, da se je prvotni u izpreminjal v polglasni e, kasneje pa začel čisto izpuščati. Ker sta se s i n š v besedi »S'šica« kmalu stopila v slišnejši š, je nastala iz prvotne Sušice tekom časa le še »Š i c a«. Ljudje so hodili »V 'šico« in prihajali »iz 'šice«.

Sicer jako zaslužni cerkljanski učitelj in dolgoletni župan Andrej Vavken je to ljudsko izgovarjavo tolmačil čisto po svoje. Donela mu je na uho, kakor — po izpustitvi glasa a — šumevno izgovorjena beseda

»vasica«, tedaj »všica«. Ker se mu je pa — seveda čisto neutemeljeno — glas i v tej besedi zdel odveč, je jel govoriti in pisati »vasca«, ne pomislivši, da je s tem glasom a pripomogel do veljave, glas i pa je — ne glede na to, da mu je njega narečijska izgovarjava polno donela na ušesa — ponižal do brezpomembnosti. Meni samemu je pred kakimi petdesetimi leti nekoč razlagal, da je »vasica« pravzaprav »vasca«. In glejte: ko je od okrajnega glavarstva v Kranju prišlo naročilo, da mora vsaka vas imeti tablo s svojim imenom v »obeh deželnih jezikih«, je dal na to tablo zapisati: »V a s : V a s c a . — D o r f : V a s c a«. Na prepereli tabli še sedaj visi na hiši št. 2 v Sušici prva polovica napisa, dočim je drugo polovico županstvo po ustanovitvi naše nove države dalo izbrisati.

Ljudstvo je po večini še ohranilo prvotno ime. Ono še vedno hodi »v šico« in prihaja »iz šice«; a nekateri — in to pred vsem ljudje, ki se štejejo v inteligente — so že jeli rabiti ime »Vasca«. To pa kljub temu, da bi jim moralo biti znano, da narod za zmanjševalko besede »vas« ne pozna drugega izraza ko »vasica«.

Ta moja ugotovitev bodi pa tudi sreskemu načelstvu v Kranju opozorilo, da pri morebitnem novem naročanju vaše table poskrbi za popravilo navedene napake in da (če je morebiti že prešla na tak način v uradno porabo, kakor v avstrijski dobi »Sehrschöni« za »Sršene« i. sl.) poskrbi za odslejšnjo pravilno pisavo gornjega vaškega imena.

R. K.:

Po Visokih Turah

(Konec.)

Groß-Glockner (3798 m).

Čim bližje smo prihajali grebenu, tem močnejši veter nam je pihal v obraz; kmalu se je spremenil v pravi orkan in povrhu je še pričelo snežiti. Drobne ledene iglice so nas neusmiljeno pikale po koži. A kdo bi se menil za vse to — trajalo pa tudi ni dolgo. Čez pol ure smo že sedeli v zakurjeni obednici najvišje ležeče kočice vzhodnih Alp — Erzherzog Johann-Hütte (3465 m); vihar pa je dalje tulil svojo pesem. Občudovali pa smo neko damo, ki je prilezla kmalu za nami v kočico; na nogah je imela — nizke promenadne čevlje. Bila je sicer silno izmučena, svoj cilj pa je le dosegla.

Večer smo prebili v prijetni družbi Saksoncev, samih veselih fantov. Nikdar bi ne bil prisodil Nemcem toliko temperamenta, kakor so ga imeli ti. Bili smo si kmalu prijatelji in smo si pripovedovali to in ono, však iz svoje domovine. Tako zblizujejo gore ljudi iz daljnih dežel in tujec ti postane ljub prijatelj. Vse drugačni pa so bili trije mariborski »Nemci« (?), dva sta imela lepo slovensko ime).

Nekdo nas je hotel seznaniti z njimi ter jih je opozoril, da so tu trije turisti iz Jugoslavije. Oni pa niso hoteli o nas ničesar slišati in so se vsedli daleč proč od nas. Morda so nam zavidali, da smo člani SPD imeli v koči večje ugodnosti nego oni, ki so se vpisali v spominsko knjigo kot člani D. Ö. A. V. Lastnik koč, Österr. Alpenklub, je nudil članom SPD iste olajšave ko svojim članom; člani D. Ö. A. V. pa plačajo dosti več.

Vihar je ponoči dosegel svoj višek. Divjal je s tako silo, da se je zdelo, kakor da hoče dvigniti kočo iz temeljev. Zjutraj je za kratek čas pojenjal; ta odmor so porabili turisti, ki jih je bila polna vsa koč, da so jo po najkrajši poti popihali v dolino. Ostali smo sami, pripravljeni, da čakamo lepega vremena, če treba, ves teden. Ker smo vedeži, da ta dan ni misliti, da bi sploh šli iz koč, je bilo treba nekaj začeti, da izpolnimo čas. Pregledali smo vse planinske in druge slike v obednici, nato še alpinske revije, končno smo pričeli kvartati; igrali pa nismo zastonj, ampak za — malinovec in pivo. Ker sem slab kvartopirec, sta me tovariša pošteno obrala in pila pijačo zmage.

Popoldne se je vse žensko osobje koč — po večini dekleta iz bližnjih tirolskih vasi — preselilo iz kuhinje v obednico. Postalo je prav živahno, zlasti ko so začele peti domače pesmi. Baš smo doigrali partijo do konca, kar nas najstarejša izmed žensk nagovori slovenski: »Ali ne bi tudi Vi katere zapeli?« Presenečeno se spogledamo; kdo bi bil pričakoval, da najdemo tu gori rojakinjo? Pove nam, da je Dolenjka iz Trebnjega, da so ji zgodaj umrli starši in je morala kot mlado dekle po svetu. Ker že celih 15 let ni videla domovine, jo je seveda zanimalo, kako je sedaj pri nas, ali živi še ta ali oni itd. Hotela je dati še za pijačo v dokaz, da je prava Dolenjka. Pili nismo, toliko rajše pa smo se odzvali njenemu pozivu, naj katero zapojemo. Ta večer se je menda prvikrat glasila slovenska pesem v Erzherzog Johann-Hütte.

Pozno smo se odpravili spat. Oskrbnik nam je še prišel povedat, da se vreme izpreminja in da bo zjutraj skoraj gotovo jasno. Mož je govoril resnico. Zlati solnčni žarki so nas drugo jutro že ob petih vrgli iz postelj. Misleč, da ni nikogar v bližini, smo s huronskim krikom dajali duška svojemu veselju. Naenkrat pa začujemo ženski glas: »Kako pozno pa je že?« »Pet preč,« odgovorimo vsi hkrati. »A tako; mislile smo, da je ura že sedem, ker so gospodje tako glasni.« Bila je sobarica, ki je spala v sosednji sobi in smo jo s svojim vpitjem zbudili iz najlepšega sna. Presneto dobro nas je izplačala!

Kakor mumije oblečeni, smo stopili pred koč, ki je bila vsa prevlečena z ledeno skorjo, da se temeljito odškodujemo za vse pre-stano »trpljenje«. Čiv se je zopet znesel nad planinami. Napravil je

slik nič koliko; jaz sem mu moral pri tem kajpada ministrirati, in to pri mrazu -10° C, pa še brez rokavic. No, ta dan bi bil prenesel še vse kaj drugega, tako sem bil vesel, da smo končno vendar — prvikrat na vsej turi — dočakali lepo vreme. Gore, globoko v dolini zasnežene, so se bliščale, da je kar vid jemalo. In razgled? Ne najdem besed, da bi vsaj približno opisal veličastje, ki se nam je nudilo. Ozračje je bilo tako čisto, da je Čiv ujel na ploščo celo naš Triglav in njegove sosede, ki jih je odtod kaj lepo videti.

Po deveti uri so že prišli prvi turisti. Kmalu so nadaljevali pot proti vrhu, ki je bil medtem že dobil megleno kučmo. Navezali smo si dereze na noge in jo ubrali za njimi. Vedno strmejše je postajalo sneženo pobočje, a šele pod vrhom Kleinglocknerja, kjer moraš plezati po ostrem skalnatem grebenu, je postala hoja težavnejša; zakaj gladke skale so bile mestoma prevlečene z ledeno skorjo. Vsak košček žice, ki smo jo morali tuptatam šele izkopati iz snega, nam je dobro služil. Ko smo imeli za seboj Kleinglockner in zloglasno, komaj dobro ped široko škrbino Glocknerscharte, smo še malo potelovadili po klinih in skalah in smo stali točno opoldne na vrhu pri velikem železnem križu, ki je bil ta dan ves »v rožcah«, ledenih seveda. Še megla se nas je usmilila in nam je dovolila kratek pogled proti severu.

Nismo se dolgo mudili. Mraz! Navezani smo se previdno spuščali navzdol. Ko smo pod Kleinglocknerjem zapustili skale, smo se odvezali, nato pa je šlo ko blisk po strmem snegu proti koči. Pred seboj smo valili ogromen plaz pršiča.

V koči se nismo dolgo obotavljali; poslovlili smo se od svoje rojakinje in prijaznega oskrbnika, nato pa odšli na Tirolsko proti Kalsu. Dobro zavarovana steza vodi preko stene navzdol do Ködnitzkees-a, iznad katerega kipi v nebo silni Glockner. Ko stopamo že nekaj časa po ledeniku, mi pokaže Ivo okrogel predmet, ki je ležal nedaleč od nas. »Konservna škatla je«, pravim; »je že zopet kak takozvani planinec, ki nima prav nič smisla in razumevanja za veličastnost gorskega sveta, oskrunil prirodo s tem starim ,plehom'«. V sveti jezi stopim bliže, da zaženem škatlo v bližnjo razpoko, a ugledam na škatli ime znane ljubljanske firme. Bila je — moja conserva, ki sem jo bil prejšnji večer vrgel skozi okno kočice in v megli nisem vedel, da je padla preko stene na ledenik. Malo nerodno mi je bilo, da sem se tako blamiral.

Dobre volje smo jo urezali mimo Stüdlhütte v dolino Ködnitztal. Spodnji del te dolinice je zlasti ob jasnih večerih čudovito lep. Solnce je zahajalo, ko smo hodili med vitkimi mecesni ob šumečem potoku proti vasi. Barv, ki jih je pričaralo zahajajoče solnce, ni mogoče popisati. Večerni zvon je oznanjal avemarijo, ko smo dospeli v Kals, polni tihega zadovoljstva; saj nam je ta dan nudil toliko užitka!

V novozgrajenem hotelu Ködnitzhof smo našli udobno in ceneno prenočišče. Po večerji smo šli takoj k počitku, da si nabereмо novih moči za nadaljnjo pot.

Großvenediger (3660 m).

Vstali smo sveži in polni moči in veselja za nove podvige. Za ta dan smo imeli v načrtu samo izprehod čez Kalser Törl v Matrei, kar se opravi v enem popoldnevu. Zato smo porabili dopoldne v to, da smo se spet malo civilizirali. Čiv pa je slikal vas od vseh strani. Kals je pravo nasprotje Heiligenblutu. Tam komfortni hoteli, avtomobili in dirindaj, tu pa lep planinski mir in vse prav po domače. Skoraj vse hiše so zidane v lepem tirolskem slogu; bujno cvetje krasi lesene hodnike, kar nas spominja gorenjskih kmečkih domov. Tudi dolina se razlikuje od one pri Heiligenblutu; ni izdaleka tako romantična, a je zato mnogo prijaznejša.

Opoldne smo si oprtali nahrbtnike in jo mahnili proti sedlu Kalser Törl. Ta pot je res prava promenada. Brez najmanjšega truda si v treh urah na sedlu (2200 m), odkoder se ti nudi eden najlepših razgledov v Visokih Turah. Na vzhodu te pozdravljajo Großglockner in slikoviti vrhovi Schobrove skupine, na zapadu pa se diviš velikanom Venedigerjeve grupe, ki se dvigajo nad zeleno Virgensko dolino. Navzdol grede smo veselo prepevali in Čivu se je posrečil pravcat jodler...

Proti večeru smo dospeli v Matrei. Ta kraj se je še do prevrata nazival Windisch Matrei; sedaj pa se zove uradno »Matrei in Osttirol«. S to spremembo so hoteli zabrisati sled za narodom, ki je dal tem krajem prva, v velikem številu še ohranjena imena Göriach, Bobojach, Prägraten, Zapotnitzenwasserfall itd.

Radovedni smo bili, ali bomo zagledali v Matreiu prijatelja Franceta, ki je dejal, da nas tu počaka. Pretaknili smo ves trg, a ga ni bilo. »Gotovo si je premislil,« smo dejali; a vendar ni bilo tako.

Ko se drugo jutro po kratki avtomobilski vožnji ob deroči Iseli pripeljemo v bližnji Virgen, kdo se nam prismeje nasproti? Francè. Vrnil se je bil pravkar z Venedigerja, kamor jo je bil mahnil pred dvema dnevoma kar sam, prepričan, da nas ne bo. »No, ker ste pa le prišli, grem pa še jaz nazaj,« nas je potolažil; »sami bi se itak izgubili.« Napotili smo se v poldrugo uro oddaljeni Prägraten. Nebo je bilo brez oblačka, v ozadju pa so se jasno odražale bele glave Dreiherrnspitze in drugih velikanov. Pot — cesto šele gradé — vodi visoko nad penečo se Iselo in nudi najkrasnejši razgled v zgornji del doline. Spotoma nam je Francè, že dobro poučen o znamenitostih te doline, zaupal, da so v Virgenu, kjer smo ga našli, snimali znani film »Nesmrtni potepuh«. Film, ki smo ga dober mesec nato gledali, nam je to potrdil. Izbrali so si bili res divno pozorišče. »Pa to še ni

vse,« je dejal; »še mnogo drugega vem, kar bi vas zanimalo, n. pr. to, da je v Prägratnu, kamor bomo vsak čas prišli, na neki hiši tabla, kjer Tirolci zahtevajo, da hodijo turisti, zlasti pa turistke skozi vas dostojno oblečeni, če ne, si bodo znali že sami pomagati. Pika.« Ker sem že omenil Tirolce, naj povem, da so zelo prijazni in veseli ljudje; njih otroci pa so od sile vljudni. Vsakega tujca pozdravijo z glasnim »Grüß Gott«, in sicer vsak zase, da moraš vsakemu posebe odzdravljati. To pa ni majhna stvar, če jih je kakih 20 skupaj. Ker je bila nedelja in so se ljudje vračali iz cerkve, smo imeli dovolj prilike, ogledati si tirolsko narodno nošo. Ohranila se je samo pri ženskah, moški pa se oblačijo kakor pri nas. Da je ta noša pestra, ne morem reči. Temne barve prevladujejo: črna ali temnosva je jopica, prav tako je krilo; tudi klobuk, s katerega visita zadaj dva baržunasta trakova, je črn. Edinole rožnat ali sinji predpasnik daje obleki veselejši izraz. Zanimivo je, da so že majhne deklice tako oblečene.

Kmalu za Prägratenom smo zapustili dolino in zavili na desno. Ustavili smo se ob potoku, ki prihaja izpod Venedigerja, in se malo ohladili, zakaj solnce je neusmiljeno pripekalo. Po kratkem počitku smo nadaljevali pot proti Johannishütte. Hodili smo ves čas ob potoku, ki tvori tu mnogo lepih kaskad. Pred Johannishütte ugledaš prvikrat Großenediger; kar trije ledeniki: Rainerkees, Dorfer Kees in Mullwitzkees krasijo njegova pobočja. Za kočo se začne vzpenjati pot v lepih serpentinah proti najvišjemu zavetišču te gorske skupine — Defreggerhaus (2960 m). S steze imaš krasen pogled na Mullwitzkees, ki se blesti tu v zeleni, tam zopet v sinji barvi. Ivo in Čiv sta ušla naprej, Francè in jaz pa sva se pomudila kratek čas pri malem jezercu, v katerem se zrcalijo bližnji vrhovi. Kmalu za tem jezerom ugledaš Defreggerhaus, ki ima diven položaj na zadnjem skalnatem jeziku med Mullwitzkeesom in Rainerkeesom.

V koči izveva, da sta tovariša že odšla proti vrhu. Hitro odloživa nahrbtnike in jo ubereva za njima. Morala sva hiteti, zakaj čez tri ure sva morala biti spet v koči, da naju ne ujame noč. Do vrha računajo dobri dve uri. Hodila sva vso pot po snegu in ledu. Na malem Rainerkeesu je bilo treba preko številnih razpok, kar pa naju ni motilo. Daleč pred nama sta se pomikali dve črni piki — najina tovariša. Odzvala sta se najinim klicem. Požurila sva se, kar se je dalo, da bi ju dohitela; a bila sta že predaleč. Tako sva prilezla na veliko sneženo planoto med Venedigerjem in Rainerhornom, s katere se spušča proti vzhodu širni Schlattenkees. Krasen je odtod pogled na vrh Venedigerja. Kakor ogromen bel stožec se dviga proti nebu, nobena temna lisa ne kazi beline njegovega snežnega plašča. Premagati sva morala še zadnji del poti, ki postane proti vrhu nekoliko strmejša. Tovariša sta se že vračala, ko sva midva baš sopihala v zadnji klanec. Dobrih dvajset minut nato pa sva stala na vrhu. Vene-

digerjev vrh je oster snežen greben, ki visi proti salzburški strani. Zato ni varno stopiti na rob.

Razgled za onim z Glocknerja prav nič ne zaostaja. Zlasti lep je proti jugu, kjer lahko občuduješ fantastično oblikovane vrhove Dolomitov.

Začelo naju je zebsti; zato sva hitro odrinila. Na ledeniku pod vrhom sva še nekaj časa opazovala solnčni zahod. Nebo in vrhovi so žareli, kakor bi bili iz čistega zlata. Dolgo bi bila še strmela nad čudovitim prizorom, da naju ni bližajoči se mrak opomnil, naj se podvizava. Odhitela sva dalje in dospela do koč, ko je bil že prvi mrak legel na zemljo. Za pot gor in dol sva rabila dve uri in pol. Neki gospod tega kar verjeti ni mogel in je šel vprašat oskrbnika, ali je to sploh izvedljivo. Šele ko mu je ta potrdil, je verjel. Nekdo drug pa je, zaznavši odkod smo, vprašal Franceta, ali vsi Jugoslavoani tako — dirjajo.

S tem je bil program naše ture izčrpan in zadovoljni smo se vlegli k počitku.

Zjutraj smo oddirjali v dolino in še ujeli v Virgenu opoldanski avtobus za Lienz. Popoldne smo si ogledovali prijazno mestece; naslednje jutro nas je prvi vlak odnesel proti domu.

Jožef Zazula:

Šaljivo-mučni doživljaji

Kadar gre planinec na pot, vzame (razen potrebnega perila seveda!) s seboj tudi uro, nož, žveplenke in svečico, trieder, fotografični aparat, listine in — denarnico. Teh sedem predmetov potrebuje, kakor pošten kristjan sedem zakramentov, in dokler imaš vseh sedem lepo okoli sebe, so ljudje celega sveta s teboj zelo vljudni, postrežljivi, celo šaljivi in sploh v vsakem oziru dostopni; kakor hitro pa sedmica ni popolna, tedaj se prično težave, ki ti potovanje zagrenijo. Tako jaz še do dandanes nisem pozabil nekaj »zanimivih«
slučajev.

Ako pozabiš uro, še ni najhujše, ker je po svetu dosti najrazličnejših ur, na katere smeš brezplačno pogledati; bolj neroden je položaj — brez ure namreč — sredi gozda, v skalah, na osamljenih planinah, v podrtih pastirskih bajtah in podobnih zemljepisnih točkah, kamor planinec najraje hodi, četudi jih ne vidiš na vsakem zemljevidu. Toda tudi v takem slučaju ti brezplačno pomaga — solnce, če sije; ako si pa v megli, potem seveda se priporoči planinskemu patronu, če ga imaš in če te rad usliši.

Enako mučen je položaj brez noža, ko bi si rad rezal dobro slanino, prerezal staro skorjo, ki si jo še očeval v nahrbtniku. Toda tudi

brez noža še potrpiš, posebno če imaš zobe in nohte. Veliko hujše je, če te zaloti noč in nimaš žveplenk, da bi si posvetil v pastirski staji ali v neoskrbovani gorski koči. Trieder in fotografični aparat pa spadata med takoimenovane »prosvetne« potrebščine potujočega planinca; z njimi se postaviš pred kmeti in gospodo in za krave na paši si, se zdi, senzacija.

Brez vse šale pa je položaj neprijeten, kadar niso v redu listine in denarnica. Če listine niso v redu, so skrbne države po mednarodnem dogovoru določile, da se očetovsko zate pobrigajo razni organi in razne pisarne. Toda, kadar denarnica odpove, tedaj je konec vseh šal; dobro še pomnim, kako je hotelir nekega tirolskega hotela, seveda z adaj na dvorišču, obdeloval sicer zelo dostojno oblečenega in gotovo tudi poštenega gospoda, ker ni imel v denarnici tako visokih števil, kakor so bile številke hotelskega računa. In številke teh dveh potovalskih faktorjev se marsikomu ne ujemajo! Meni je v takih položajih pomagala poštna hranilnica — a vselej vendar ne, kakor bomo slišali.

I.

Tako v družbi kakor sam s seboj sem na svojih obširnih potovanjih doživel nekaj slučajev, ki zaslužijo, da jih sedaj — po mnogih letih — svojim soplanincem popišem za vzgledovanje.

V Bolcanu sem nekega poletja stanoval pred župno cerkvijo, nad kavarno Wachtler. Pozno ponoči — ali zgodaj zjutraj — me zbudi skozi odprto okno glasno besedičenje dveh gospodov. »Kaj? Deset krajcarjev mi plačate za večer?!« Grem gledat in vidim debelega moža v tirolski narodni noši z velikim klobukom in velikanskimi kraji. Poleg njega je stal meščansko oblečen človek in mu je nekaj ponujal. Položaj sem kmalu razumel. V bližnjem hotelu so peli Tirolci v narodnih nošah tirolske pesmi s spremljevanjem citer. Ti »Tirolci« pa so večkrat sosedni Bavarci, ali celo pevci iz Berlina in drugih nemških krajev. Tudi citraš ni vedno Tirolec, razne »Dirndl« seveda še manj. Nevešči gledalec misli pri takih predstavah, da gleda pristno tirolsko življenje; solzi se ginjenosti in tolče navdušeno ob dlani — pa je imel pred seboj igralce kakega severnega predmestja. Vrednost takih prireditev je seveda zelo raztegljiva, kar pa občinstva ne moti. Navihancem med občinstvom take prireditve celo ugajajo; zbijajo z opazkami šale in se vesele nedolžne prevare, zlasti če nastopi golšasta Dirndl, ali trebušasti narodni pevec z — württemberškim narečjem. — Hotelski uslužbenci, zlasti gostilničar sam, pa take razmere dobro poznajo in še bolje izkoriščajo. Brez ugovora se s pevci dogovore za določen večer, z letaki po vseh kolodvorih in vogalih tujce zbobnajo, dvorana je polna in pivo, klobasice, »Kaiserfleisch« (pa tudi kaj boljšega) praznujejo

svoj praznik. Najbolj seveda sta vesela hotelir in plačujoči »ober«; »Tiroinci« pa pojo in citrajo do ranega jutra.

Ko se odziblje zadnji poslušalec, utihnejo petje in citre; vsi »delujoči« sedejo k mizi v kak kotichek, da obračunajo svoj zaslužek. Premeteni gostilničar pa si misli: »Svoj denar imam, preljubi gostje so v posteljah, vam pa dam — po zasluženju. In tedaj jim zanika vso umetnost, vse znanje, ves nastop in z odkritosrčnostjo, ki je doma edino po naših Alpah, preceni vrednost njihovega »dela«. Igralci seveda poskočijo, nastopijo »vljudnosti« v izrazih in nazadnje se konča prireditev pred hotelom.

»Kaj? Deset krajcarjev mi plačate za večer?«

»Seveda; genug für Ihre kropfete Stimme!«

Govorila sta potihlo med seboj v ne posebno izbrani nemščini.

»Sprejmete ali ne sprejmete?«

Medtem se iz teme posveti uniforma. Civilno oblečena postava se urno obrne proti hotelu; mož v narodni noši v nasprotno stran: »Deset krajcarjev, meni, primanarodnemu pevcu... meni: zehn Kreuzer!«... tako pojema odhajajoči glas po ulici.

Straža gre mimo, po cesti je tiho.

II.

Mnogo let pozneje se mi je pripetil sličen slučaj na nasprotni strani, v Međumurju. V prijazni vasi sem živel teden dni; koj prvo jutro mi naznani gostilničar, da bo v nedeljo veselica. Patriarhalno živeči ljudje po takih krajih doživljajo malo dogodkov. Mirno opravljajo svoje delo; politika, visoka in malovaška, jih ne zanima, edino razvedrilo enakomernih dni so 3—4 veselice na leto. Tudi pri našem gostilničarju je teden mirno minil; v soboto popoldne pa so pospravili šupo poleg gostilne (kjer so bila sicer drva), postavili in pognili so mize, okrasili ospredje z zelenjem, razobesili zastavo in gostilničar je lastnoročno popravljajl mostiček pred predhišjem. — Drugi dan, v nedeljo, je bilo dopoldne slavnostno razpoloženje, po kosilu pa so prikorakali ognjegasci z godbo, zasedli določeni prostor, in veselica se je pričela. Godei so neumorno igrali narodne komade, nekaj dunajskih valčkov, največ pa je bilo čardašev z brezkončno ponavljajočimi se akordi. Po vsakem komadu se je spodbudno ploskalo in ponavljajoči se akordi so se zopet oglasili. Marsikomu taka glasba ne ugaja, ker misli, da mora biti povsodi tako, kakor je pri njem doma. Jaz pa sem s svojega stanovanja pogledal po neskončni ravnini z drevesnim obzorjem brez gora; pogledal sem na dolge njive, na polagoma tekoče vode in na vodnjak z visokim drogom poleg hiše, ter sem se spomnil onih časov, ko so tukaj ljudje še pastirili pod šotori iz lubja in pasli na nepregledni ravnini nepregledne črede. Zgoraj nebo, okoli drevesa in črede z vodnjakovim drogom — to je čardaš

v prirodi; naši veseljaki pa so igrali čardaš na pihala. Rad sem ga poslušal in kar hipnotično me je zazibal v našo preteklost; kajti ogrska glasba je — naša, ni madžarska. Izpečatil si jo je Slovan, ugoslil si jo je cigan — taka je resnica!

In ljudje so igrali in poslušali, ploskali in ponavljali do poznega jutra, ko sem se že davno naspal.

Tedaj pa me zdrami glasno besedičenje od šupe sem. Gosti so bili že odšli, ostal je še gostilničar s strežniki in strežnicami: obračunovali so! Po kosilu se je bil gostilničar postavil za buffet, imel je okoli sebe pijačo in jedačo, postrežniki in postrežnice so prihajali, odnašali krožnike in kozarce ter pisali na listke. Črte je delal gostilničar, črte si je pisalo strežništvo — sedaj po veselici pa se račun ni ujema. Gostilničar je bil toliko iztočil in toliko narezal, postrežništvo je bilo toliko odneslo, denarja pa je manjkalo: ta gost je bil vinjen, oni je pozabil plačati, tretji je utajil, četrti je pozabil, koliko. Tako so se izgovarjali, a gostilničar je gledal in robantil.

Ko smo zjutraj vstali, ni bilo o polnočnem nastopu skoraj sledu. En sam pijanček je kakor čep sedel v kotu; gostilničar pa ni črnil besedice. — Kako se je končalo, bi vedel povedati bilježnik, ki je preiskoval, in gostilničar, ki je izgubil. Meni se je poštenjak smilil, ker mu je veselica vzela mogoče četrť leta dvomljivega zaslužka.

III.

V nastopnem slučaju pa so mene samega namazali — cigani. Cenjeni čitatelj pa naj ne misli, da so bili taki cigani, kakršne vidimo po naših cestah; ne! Položaj in scena sta bila moderna.

V prijaznem letovišču sem se večer za večerom izprehajal od hotela do kolodvora in imel obilo razvedrila in zabave brez vsake vstopnine. S kolodvora so vedno prihajali najrazličnejši ljudje, iz hotela pa je odmevala prijetna ciganska godba. Bilo je šest salonsko oblečenih mož z godbo na lok in malim klavirčkom, ki so mu rekli ogrski cimbal, ker je bil brez tipk in je igralec nanj tolkel z dvema kladvicema. Vseh šest instrumentov je imelo nekaj posebnega, deloma modernega, da je vabilo k sebi veččega glasbenika prav takó, kakor običajnega poslušalca. Zlasti prva violina je izborno igrala in cimbal jo je tako lepo spremljal, da se nisi mogel naposlušati blagoglasja.

Nekega večera vzamem torej nekaj več kronic s seboj, ker sem se hotel поблиžje seznaniti z lepo godbo. Grem v hotel, kjer me povedejo v klet, ker radi slabega vremena koncert tisti večer ni bil na vrtu. Šel sem za dve nadstropji nižje in prišel končno v obširne prostore kletišča, v katerem je bil daleč gori en sam gost, jaz sem sédel spodaj; gledala sva se na dolgem prostoru kakor med Ljubljano in Šiško. Na sredi so igrali cigani; sicer pa okoli in okoli ni bilo žive

duše. Razdalja med tremi točkami je bila precejšnja, toda pri vsakem komadu sem se pomaknil bližje, saj sem imel dosti praznih miz. Premeteni cigani so to moje preseljevanje kmalu opazili in — glej ga spaka! — pri neki priliki so zapustili svoj vzvišeni podij in v trenutku posedli okoli mene, da sem imel kar vse instrumente okoli sebe. Prva violina je sedela nasproti, a kadar je mož igral kaj težjega, se je približal tihoma mojemu levemu ušesu, da sem končno slišal, kako čisto je igral najvišje lege. Ker tudi jaz sempatje po goslih drgnem in po klavirju tolčem, me je ta izredna usluga zelo vzradostila, prav tako, kakor je oddaleč srepo gledal meni nasproti sedeči gost to protekcijo ciganov; kajti možje so po vsakem komadu — pridno pobirali pri obeh. Meni so polagoma lezle »kopejke« iz žepa, mojemu protigostu pa tudi, dokler ni nad pobiralcem zarobantil, čemu le pri njem pobirajo in ne tudi pri meni, nakar mu je čelist vljudno odgovoril, da tudi pri meni ne delajo nobenih izjem.

Godba mi je ugajala in med odmorom mi šine v glavo misel, kako bi spravil cigane v naš kraj, kjer je pozimi dosti zabaveželjnega občinstva. Jeli smo se dogovarjati in skoro je stal liter magdalena med nami. Instrumenti so počivali, tembolj so se gibali kozarci. Kjer je liter na mizi, ondi »Kranjce« najhitreje spoznaš in poleg mene in instrumentov je kar naenkrat prisedel salonsko oblečen možiček — bil je hotelir sam, sicer Štajerc, toda v danem položaju nismo delali takih razlik.

(Dalje prih.)

Čez hrib in dol

Josip Klovar, Ljubljana:

Peš iz Ljubljane na Stol, Kofce, Veliki Vrh v Trzič.

Leta 1929. sem obiskal peš iz Ljubljane Julijske Alpe, za pešpot leta 1930. sem si izbral Karavanke. Da bi mi samemu ne bilo dolgčas, sem dal meseca julija v časopis vabilo, naj se mi kdo pridruži. Pa se ni nihče zglašil za tako peš-hojo. Kaj rad pa je šel z menoj moj štiri in pol leta stari pes Žoli; zaradi njega pišem odslej v dvojini.

V ponedeljek, dne 21. julija, ob ½5 zjutraj sva odšla od doma ob železniški progi proti št. Vidu pa mimo Šmarne Gore in Grmade čez Smladniški gozd preko vasi do Kranja; tu je bil dveurni počitek. Od tu sva jo mahnila čez Naklo in Podbrezje do Brezij (Mar. Pomagaj). Tu sva prenočila.

Drugi dan sva prišla v treh urah v Žirovnico. Po dveurnem počitku sva se med dežjem pričela dvigati na Stol (2236 m) in sva prišla do Valvazorjeve koče. Med potjo sem imel dosti posla s psom, na drugo nisem pazil. Šele ko iz koče odhajam, zapazim, da sem bil med potom izgubil površnik. Naprosil sem oskrbnico, naj mi sporoči, če ga kdo najde. V megli in mrzlem vetru sva nadaljevala pot in prisopihala vsa premočena krog 6. ure zvečer do Prešernove koče. Tudi ponoči je deževalo.

Ko sem v sredo, 23. julija, ob ¼8 zjutraj ravno odhajal z drugimi na Zelenico, mi naznani donašalec kruha, da so moj površnik našli in da je shranjen v Valvazorjevi koči. Kaj sem hotel drugega storiti — nesreča v sreči — nego da grem zopet dol v Valvazorjevo kočo po površnik, a opustim Zelenico.

V koči res dobim svoj površnik; vsa čast gorenjski poštenosti! — Zdaj sva šla še dalje navzdol.

Ob ½1 popoldne sva prišla v Žirovnico; odtod pa sva jo rezala po odpočitku preko vasi: Selo, Breznica, Dostoviče, Smokuč, Rodinc, Poljče, Begunje (kjer sem videl žensko kaznilnico in rojstno hišo nadškofa dr. A. B. Jegliča, prijazna, domača hiša!), Slatina, Srednja vas, Sv. Lucija, Bistrica — ob ¾9 zvečer sva bila v Trziču. Dolga, grozansko dolga je bila pot z vrh Stola do Trziča za dvonožca in četveronožca; mene je osveževal vso pot krasni razgled po gorah in razprostranih gozdovih, Zoli pa je obračal pozornost bolj na tla.

V Trziču sva prenočila na slabi postelji, pod streho sva pa le bila; deževalo je namreč.

V četrtek, dne 24. julija, se ob 2. popoldne obrneva proti Kofcam (1400 m), kljub dežju — saj je po dežju še vedno solnce sijalo — in prideva v 4 urah do koče; pravzaprav je hotel, ne koča. Na severni strani je tudi kapelica. Vsa čast SPD v Trziču in graditeljem! Gori sva ostala dve noči. Deževalo je skoro vsak dan, vmes je padala toča.

Od Kofc odrinem sam na Veliki Vrh (2088 m), Kofco goro (1967 m) in od tu po grebenih nazaj na Kofce. Na Velikem Vrhju je mejnik rdeče pobarvan in skrinjica, v kateri je shranjena knjiga in štampljka SPD v Trziču. Na vrhu se ti nudi krasen razgled proti Koroški; pri tej priliki pa poglej potnik tudi v sebe...

V soboto zjutraj sva zapustila Kofce in prišla v treh urah v Trzič. Krasno vreme sva imela. Tudi prav, vsaj ob koncu skupno štirideseturne pešhoje! »Ob koncu«, pravim; kajti iz Trziča sva se, na tiho željo Žolijevo, domov odpeljala z železnico. Za izpremembo se je vožnja prav privilegla. Lepša pa je pešhoja.

Obzor in društvene vesti

Alpines Handbuch. Herausgegeben vom Deutschen und Österreichischen Alpenverein. Band II. F. A. Brockhaus, Leipzig, 1931. Cena ok. 200 Din.¹

Po kratkem presledku je za I. zvezkom izšel nedavno II. zvezek tega obsežnega priročnika; s tem je delo tudi zaključeno. Po obsegu zaostaja II. zvezek za I. za ok. 70 strani (422:495), po mnogoličnosti vsebine pa ga prekaša. V 12 dokaj temeljitih in na bogato slovnstvo se opirajočih sestavkih so zajeta najrazličnejša vprašanja alpinskega udejstvovanja ter so obravnane menda vse plati planinstva, kakor s teoretičnega tako tudi s praktičnega vidika. Naj navedemo le naslove posameznih sestavkov, da označimo s tem mnogostranost vsebine.

Na čelu stoji spis alpinskega ideologa dr. Frana Rudovskega: »Hoja in pleža po gorah«. Prvi del tega spisa razvija tele načelne misli o bistvu in smotrih planinstva: Planinstvu smo zapadli, naše življenje je pognalo vanj svoje korenine, tako da bi povsem osiromašelo, če bi hoja na gore prenehala. Napredujoči razvoj poedinih strok človeškega znanja ima za posledico, da se marsikdo poglubi v podrobnosti svoje vzljubljene stroke ter izgubi pri tem stik s splošnostjo, tako da v duševnem pogledu obuboža. Hoja in pleža po gorah pa ga te revščine sprosti in ga neizmerno obogati, ker se mu bit in čin, telo in duh smiselno edini in hočejo v tvorni sli ustvarjati. Ta vzgon tvorne volje, ta vzbuditev življenjskega čuta je bogat vir za individualno udejstvovanje in globoko doživljanje. — Dočim je prvi del razprave, kakor že omenjeno, načelnega, teoretičnega značaja, nudi drugi del početnikom praktična navodila glede priprave za planinsko potovanje, glede opreme in hoje, dalje označuje krajino, vreme, zavetišča, šatorenje

¹ O ceni in nabavnih olajšavah za oba zvezka gl. letošnji »Planinski Vestnik«, str. 124. — Poročilo in oceno I. zvezka gl. str. 123.

in bivakiranje. Značilne za miselnost nemškega alpinizma so besede v zadnjem poglavju: »Mladenič (>der Jungmann<) od danes bo voditelj jutri, današnja mladina predstavlja narod, ki pride za nami. Iz te zavesti se poraja najlepša naloga starejšim gorohodcem: v mladih glavah netiti in gojiti misel narodne skupnosti. Velika domovina od Ortlerja do Slovenskih goric (!), od Adiže do Rena je čaka! Pustimo, da pronikne v mladi svet duh samostojnosti, sveže dejavnosti... V velikih planinskih društvih tiči sila in moč, da se ideal »narodne zajednice« kedar uresniči. Naj bi starejši gorohodci skrbeli, da se ta misel prav globoko zasidra v mladini!... Le ena misel splošnega značaja se ne končava v nedostatnosti: služiti svojemu narodu!... S tako visokega vidika motré Nemci smisel in namen planinskega udejstvovanja! Koliko pa se pri nas uvažujejo taki kulturni in vzgojni motivi planinstva!

Za tem programatičnim sestavkom slede članki bolj praktičnega značaja: Orientacija v krajini; Pleža v pečinah (s 34 slikami); Hoja v ledu (s 16 slikami); Alpinsko smučanje; Nevarnosti v planinah; Nesreče in reševanje v gorah; Zdravniška opazovanja;² Planinsko vodništvo (med slovečimi vodniki prejšnjih časov so omenjeni tudi gorski vodniki iz našega naroda, kakor Škantar, Komac, Klančnik, Piskernik, Jernik, Suhadolnik, ne da bi se izrečno poudarjalo njih slovensko poreklo). Iz članka o mladinskem potovanju po gorah (>Das alpine Jugendwandern<) se poučimo, kako smotrno je urejena ta plat alpinske organizacije v DuOeAV-u. Tudi pri nas bo treba prej ali slej poskrbeti za sestavno vzgojo planinskega naraščaja, kar se doslej povsem v nemar pušča. Jako poučen je članek o »Fotografiji na visokih planinah«. Zadnji sestavek »Planinska društva« nudi v kronološkem redu pregled planinskih organizacij, ki pa je, kolikor se tiče slovanskih društev, nepopoln in nedostaten. Pač se po zasluženju obširneje omenjajo angleški »Alpine Club«, švicarski »Alpenclub«, »Club Alpino Italiano«, »DuOeAV« in »Club Alpin Français« i. dr., dočim se izmed slovanskih navajajajo le Hrvatsko planinarsko društvo, Hrvatski turistički klub Sljeme, Bolgarsko turističesko družestvo in Polskie towarzystwo Tatrzańskie ter prav na kratko Asociacija slovanskih turističnih društev. Močno razširjeni Klub češkoslovaških turistov in naše Slovensko Planinsko Društvo pa sta ostala popolnoma prezrta. Ne: SPD se pač omenja v naslovniku na zadnji strani, druga jugoslovanska planinska društva pa so tudi tu zamolčana. To ni v redu in ne ustreza osnovnim zahtevam objektivnosti!

Knjigi je priloženih šest velikih foto-slik v bakrotisku, med njimi slike Vel. Kleka, Dachsteina, Matterhorna in Montblanca, ter pregledni zemljevid Alp v merilu 1 : 2,000.000. Tudi zemljevidu moramo očitati, da ne ustreza docela sodobnemu stanju, vsaj kar se tiče našega ozemlja: začrtana je pač državna meja proti Italiji, dočim je ostala meja proti Avstriji neoznačena; imen Laibach, Marburg, Agram itd. današnja geografija ne pozna več; Dolenjska železniška proga se ne končava v »Rudolfswertu« in Liška proga ne pri Gospiću.

Kljub omenjenim nedostatkom pa moremo zatrditi, da bo v knjigi s tako bogato in mnogostransko vsebino našel tudi naš nemščine veščji čitatelj dosti pouke in pouka v planinskih zadevah.

Jos. Wester.

Zugspitze, najvišji vrh (2963 m) v Nemčiji v skupini Wetterstein na bavarsko-tirolski meji, je sedaj dostopen kar po dveh gorskih progah: na avstrijski plati drži nanj že od leta 1926. žična vzpenjača, na bavarski strani pa so letos v juniju

² Na str. 298 omenja pisec dr. Redwitz nevarnost zastrupitve rane po tetanovnem bacilu, češ, da je na visokih gorah le majhna, pač pa da se poroča o neki pokrajini na jugoslovanski meji, kjer da mrtvični krč endemično nastopa in da se ta pogubni bacil nahaja tam na rastlinah v skalah. Nam ta opasni mejni predel ni znan, vsaj ne, da bi se nahajal na našem obmejnem svetu. Zakaj pisec tega »kužnega« kraja ni imenoma navedel? — W.

otvorili gorsko železnico. Prav na vrhu je planinski dom Monakovske sekcije, tik njega pa državno vremensko motrišče. Visoko na snežni planoti so letos naselili Laponce s severnimi jeleni in polarnimi psi, turistom v pouk in zabavo.

W.

Smrtna nesreča v severni steni Grintavca († Mihajlo Veber). — Pri zlatarju Danielu Zupancu v Ljubljani je bil kot pomočnik v službi Mihajlo Veber, rojen leta 1910 v Novem Sadu, kjer mu živi težko bolna mati, ki jo je zvesto podpiral. V Ljubljani se je navdušil za naše planine; posejal jih je, kadar mu je dopuščal čas. S seboj je jemal tudi fotografski aparat.

V nedeljo 12. julija se je napotil v Kamniške Planine, vzel si je dopust tudi za ponedeljek, 13. julija. V nedeljo so prenočili v Cojzovi koči, a v ponedeljek zjutraj — ko sta se jim pridružila še dva Ljubljčanca — pristopili na vrh Grintavca. Od tam so nameravali sestopiti k Češki koči, a so tam, kjer se pot cepi proti Mlinarskemu sedlu, oz. Dolški škrbini, v produ izgrešili markacijo. Veber je, domnevajoč, da vidi pod seboj pravo pot, zašel v smeri škrbine nad silne prepade, ki se grezijo proti Ravném. Tla so tam silno krušljiva; tako se je zgodilo, da se je pod Vebrom, ki se je z neke skale razgledoval, ta skala zrušila in ga s svojimi ruševinami odnesla v prepad. Zastonj so se tovariši trudili, da bi prišli za njim in do njega, zastonj so ga klicali. Tudi na njih klice na pomoč se ni nihče odzval. Hiteli so v Cojzovo kočjo in ker oskrbnika ni bilo doma, dalje v Kamniško Bistrico po reševalce. Oskrbnik Peter Uršič je še istega dne dobil iz Stahovice pomočnike (Erjavšek Peter, Ajdovec Franc, brata Balantiča, Jeras Ivan); v torek zarana so bili že v Cojzovi koči in so odrinili z oskrbnikom te kočje, Francem Erjavškom, proti Mlinarskemu sedlu. Zaman so s kraja nesreče skušali najti ponesrečenca in priti do njega. Pač pa je Franc Erjavšek od strani pota, ki pelje z Mlinarskega sedla k Češki koči, po nevarnem plezanju došel do mesta, odkoder je zagledal Veberja, in kmalu do njega. Bil je mrtev, z razbito glavo in polomljenimi udi; smrt je morala nastopiti takoj. — Na mesto so došli tudi ostali planinci; s silnim naporom so spravili truplo na Ravní, odtod do Češke kočje in naposled še istega dne popoldne na Jezersko v mrtvašnico.

Dne 17. julija so ga tam pokopali; počakali so, da je prišla poškrbit nesrečna mati dobrega sina, svojo oporo...

Mari ni prav, če tolikokrat svarimo naše mlade planinske navdušence, naj bodo previdni in naj se zavedajo odgovornosti napram svojcem in narodu?

Smrtna nesreča v Stenarju († Ernest Košir). — Za postrežbo g. Josipu Luckmannu, ki ima v najemu mojstranski lov v Vratih, je prepustil znani lovec Janez Košir svojega 14letnega sina Ernesta. Deček se je mudil v lovski koči v Vratih že teden dni, v nedeljo 26. julija pa je šel, ne da bi komu kaj povedal, v Stenarjeve skale nabirat planike. Na strmi skali je omahnil in padel tako nesrečno, da je bil na mestu mrtev. — Rešilna ekspedicija (gg. Janez Rabič, Gregor Lah, Henrik Zima) je truplo našla in ga prepeljala v Mojstrano.

Prvi vzpon v Savinjskih Alpah. — Boris Režek in Vinko Modec sta 29.—30. junija t. l. po 30 ur trajajoči turi zmagala glavni problem skupine Rink: Povzpela sta se po severni steni Štajerske Rinke in s to turo po tri-sezonskem sistematičnem delu plezalsko zaključila ostenje Okrešlja. Plezanje je bilo skrajno težko, eksponirano in ogroženo po zapadnem kamenju.

»Kraljev teden v Ljubljani.« — S tem naslovom bo priredila Ljubljana o priliki jesenskega veleseljma od 29. avgusta do 8. septembra velik festival v proslavo desetletnice, odkar je zavzel naš kralj Aleksander I. prestol naše države. Iz krogov planinstva izhajajo ena najzanimivejših in najoriginalnejših točk: Od 30. avgusta do 8. septembra bo tekel izvorni, mogočni film Turistovskega kluba »Skale«: »V kraljestvu Zlatorog«. O njem bomo še poročali.

Novo zgradbe (Koča na Sv. Gori, cerkviča v Logarski dolini, povečana Winterjeva koča na Pesku). — 1.) Dne 9. avgusta je bila blagoslovljena in otvorjena planinska Koča na Sv. Gori; zgradila je kočo podjetna Litijska podružnica. Otvoritve se je udeležilo okrog 1500 ljudi in planinski zastopniki Osrednjega Odbora, podružnic, Hrvatskega Planinskega Društva ter »Sljemena«. — (Podrobno poročilo prinašamo spodaj.) — 2.) Istega dne je v Logarski dolini blagoslovil knezoškof lavantinski g. dr. Andrej Karlin ob navzočnosti kar vseh Solčanov novozgrajeno cerkvičo Kristusa Kralja, za katero si je največ prizadeval g. Kolman Vinko, kaplan v Solčavi. — 3.) Dne 15. avgusta se je blagoslovila in otvorila povečana Winterjeva koča na Pesku (Pohorje), last Konjiške podružnice. — Toliko v zabeležbo!

Dr. Bohuš Vybiral, velik prijatelj Slovencev in celega jugoslovanskega naroda, odlični prevajalec naših slovenskih del, sam odličen literat, je v družbi našega pisatelja dr. J. C. Oblaka obiskal letos naše planine, se povzpел z njim na vrh Triglava, hodil skozi dolino Triglavskih jezer ter seveda tudi ni pozabil naše prelepe Golice, te najpopularnejše slovenske planine; saj z njo se takorekoč prične pri nas planinska turistika. Poln hvale in navdušenja se je poslovil od slovenske zemlje s trdnim sklepom, da ostane njen stalen gost. Seznanil se je natančneje tudi z našo planinsko literaturo, katero pozna že od prej, in iz katere bo prevedel na češki jezik nekaj del (po možnosti celo ali vsaj en del edinstvene Oblakove »Etnec«); nam bo to samo v ponos.

Koča na Sv. Gori pri Litiji.

Podružnica SPD Litija je v preteklem in tekočem letu zgradila na Sv. Gori pri Litiji (849 m) novo planinsko kočo. Poprej je služila obiskovalcem Sv. Gore skromna kočica, obstoječa iz ene sobe — jedilnice — ki je bila obenem prenočišče, tako je le v skromni meri zadovoljevala planince.

Na pobudo odbornikov podružnice SPD se je ustanovila v Litiji kreditna druga, imenovana »Zasavska koča, r. z. z. o. z. v Litiji«, ki ima namen, z deleži svojih članov, darili in najetjem potrebnega kredita kriti stroške gradnje koče na Sv. Gori in eventualno nadaljnjih koč, ki bi se gradile na teritoriju Litijske podružnice SPD. S tem je bila omogočena graditev tudi v razmeroma slabem gmotnem položaju. Sestavil se je gradbeni odbor, obstoječ iz gg. Ferdota Tomazina, svetnika Podboja Frana in dr. Krevla Josipa; odbor je imel nalogo, da dejansko uresniči gradbene načrte. Zidarska dela so se pričela v mesecu septembru preteklega leta in so prenehala pred zimo, nakar se je delo spomladi nadaljevalo. Koča je bila dne 9. avgusta t. l., končno dovršena in popolnoma opremljena, slovesno izročena svojemu namenu.

Nova koča stoji na gričku nasproti Sv. Gore, nazvanem »Požarnica«, oddaljena 7 minut od cerkve. Zgradba je lesena in cela s firnežem prepleškana, krita z opeko ter zunanje kakor notranje ukusno dekorirana. Obsega v pritličju predsobo, kuhinjo, dve jedilnici in dve lični verandi, ki sta uporabni tudi ob deževnem vremenu; v podstrešju pa razen oskrbnikove sobe 5 sob za prenočišče. Oskrbovana bo vse leto. Postrežba je prvovrstna in solidna. Pred kočo se razprostira borov gozd, tako da je zavetišče z okolico prikladno tudi za bolehne ljudi, ki so potrebni miru in svežega planinsko-gozdnega zraka. Kar je posebno mikavno pri novozgrajeni koči, to je krasni razgled, s kakršnim se ne more ponášati nobena zasavskih koč in sploh malokatera druga koča. Zapadno se razprostirajo Julijske Alpe, severozapadno Karavanke in Kamniške Planine, severno Menina Planina; vzhodno pa Čemšeniška Planina, Javor s Sv. Planino, Mrzlica in Kum. Stavbno parcelo je kupila planinska podružnica na dražbi iz razloga, da radi krasne razgledne lege uporabi svet za postavitev svojega novega

zavetišča. Glavna gradbena dela je izvršil preizkušeni tesarski in mizarski mojster iz Gomilskega v Savinjski dolini g. Čmak solidno, ukusno in po zmernih cenah, za kar mu gre vse priznanje. —

V nedeljo dne 9. avgusta t. l. je bila nova kočja slovesno otvorjena. Otvoritvene slavnosti se je udeležilo okrog 1500 ljudi. Prihitelo je iz vseh strani Slovenije in sosedne Hrvatske vse polno turistov in prijateljev prirode, ki so se z domačim ljudstvom strnili v pravo gozdno mravljishče. Vreme je bilo nepričakovano ugodno in kljub solnčnemu dnevu razmeroma hladno-planinsko. Ob pol 11. uri je daroval svetogorski župnik g. Nace Žganjar sv. mašo na prostem, združeno z jedrnato priložnostno pridigo o Kristusu — romarju — turistu. Po sv. maši se je razvil spreved nazaj h koči, nakar se je vršila slovesna blagoslovitev kočje, ki jo je istotako opravil domači župnik s kratkim nagovorom. Po blagoslovitvi je povzel besedo predsednik g. Ferdo Tomazin s pozdravom na navzoče planince in zastopnike SPD, tako predsednika Osrednjega Odbora g. dr. Pretnarja, podpredsednika HPD prof. Bothe-ja, zastopnika Sljemena g. Jakšiča, nadzornika SPD dr. Senjorja in Pučnika, Rudolfa Badjura itd. Ob gromkem ploskanju je zaključil svoj govor z zdravico na Nj. Vel. kralja Aleksandra in na našo lepo domovino.

Nato je v imenu Osrednjega društva govoril predsednik g. dr. Pretnar, ki je čestital podružnici na njenem velikem uspehu. Poudaril je še posebno, da je ravno Litijska podružnica SPD tista, potom katere so se utrdile prijateljske vezi s hrvatskimi planinci, ki so postali v zadnjih letih gostje naših planin. Ob zaključku svojega govora, ki je bil nagrajen z živahnim ploskanjem, je želel Litijski podružnici, da gre po tem potu naprej in zgradi čimprej na svojem teritoriju nova planinska zavetišča. — Nadzornik planinskih podružnic g. dr. Senjor je ugotovil, da je pri gradnji koč v letošnjem letu Litijska prva, ki je otvorila svojo res krasno kočjo, ter upa, da ji kmalu slede tudi ostale kočje, ki se gradijo v Zasavskih hribih in drugod. — Podružnici je čestital k velikemu uspehu v imenu HPD prof. g. Bothe, v imenu zadržanega predsednika Sljemena pa podpredsednik g. Jakšič, nadzornikov namestnik g. Pučnik iz Ljubljane in v imenu SPD, podružnice Trbovlje, g. Hauck.

Nato se je razvilo neprisiljeno planinsko rajanje, ki se je z nastopom mraka zaključilo. Rudniška godba iz Zagorja, ki je neumorno svirala, je planinsko slavje še bolj povzdignila k živahnemu razpoloženju množice.

Prireditve je odlično uspeła moralno in gmotno; tako je vsaj nekoliko poplačala trud in napor. Litijska podružnica SPD pa je s tem pokazala in dokazala, kaj se dá v enem letu ustvariti z intenzivnim delom in dobro voljo!

Tržiške podružnice SPD občni zbor se je vršil 31. maja t. l. v Tržiču. Iz poročil je razvidno, da je odbor kazal v primeri s prejšnjimi leti povečano delavnost. Največ dela in skrbi izvira iz pravde z veleposestnikom Bornom za pot od Jurjevega Jake na sedlo Babe in na Veliki Vrh Košute. Pravda še ni končana.

Podružnica je imela v preteklem letu 288 članov, napram 328 v letu 1929. Število članstva je padlo le radi ukinitve polovične vožnje. Podružnično premoženje znaša čez 72.000 Din; tvorijo ga izvečine deleži zadruga Planinski Dom na Kofčah, katerih je podružnica podpisala za 48.000 Din, na račun naplačila 50% poviška pa je že nakazala znesek 10.000 Din. Ostalo premoženje je v drugem inventarju in pa v obliki hranilne vloge v znesku 9000 Din, kot nekake železne rezerve. Pregledovalca računov gg. Bočak in Globočnik sta našla knjige v najlepšem redu in je dobil odbor in blagajnik za svoje delo odvezo.

Občni zbor je sprejel sklep, s katerim dovoljuje vknjižbo na svojo posest na Kofčah Kmetski posojilnici v Ljubljani in Tržiški posojilnici v Tržiču, da tako razbremeni osebne poroke, ki so bili jamčili za posojila pri omenjenih denarnih zavodih.

Načelnik markacijskega odseka, g. Praprotnik, je poročal o izvršenih markacijah, od katerih je bila najpomembnejša ona na Veliki Vrh od Jurjevega Jake; proti njej je protestiral veleposestnik Born. — Načelnik se je vestnemu delavcu za njegov trud iskreno zahvalil in mu dal zagotovilo, da bo pravda s posestnikom v kratkem za podružnico ugodno rešena. — Za foto-amaterski odsek je poročal g. Boskovič. Napravila se je temnica, ki bo po izvršenih malih popravilih prav lepo služila svojemu namenu. Stroški znašajo okroglo 600 Din.

Posestniki Zeleniške koče so ponudili Tržiški podružnici 3 deleže za odkup. Ker so zahtevali pretirane vsote, ni mogel odbor sam rešiti te zadeve in jo je iznesel pred občni zbor. Ta je prav tako mnenja, da je ponudba nesprijemljiva; počaka se naj na ugodnejši čas. Sedaj pa naj podružnica v prvi vrsti gleda, da dobi v posest Planinski Dom na Kofcah. — Občni zbor je pooblastil odbor, da si najeme poseben planinski lokal, kjer bi bile stalne uradne ure. — Prečitela se je pritožba veleposestnika Borna; njegovo stališče je v veliki opreki s težnjami naše podružnice.

Pri volitvah je bil ponovno izvoljen dosedanji načelnik g. Lajovic Albin, za njegovega namestnika pa g. Snoj Henrik. V odbor so se pritegnili izvežine stari odborniki, med novimi pa je g. Snoj Henrik od Sv. Ane in Aljančič za Kovor.

Osrednji odbor, oz. nadzornik ni bil zastopan pri občnem zboru.

Popravek. V 8. št., str. 175, 3. vrsta od zgoraj čitaj »enotno« (ne »enoletno«).

Naše slike. — Skupina Jalovca s Srednjega Vrha. — S prijaznega Srednjega Vrha, ki leži severno nad Kranjsko Goro na visokem travnatem, zadaj z gozdovjem obkroženem pomolu, je prost razgled proti jugu in jugozapadu. Posebno krasen je pogled na skupino Jalovca, ki ga nam prikazuje današnja slika. Gledamo preko globoke Savske doline čez obronke širokega Vetranca (1631 m) na grebene, obdajajoče Malo Pišnico, ki kulminujejo v ostrem Robičju (1942 m) in položnem Slemenu (1911 m). Tik nad Robičjem kipi proti nebu kupola Mojstrovke (2369 m), za Slemenom pa s snežnim sijajem obdani Jalovec (2643 m). Na desni od njega vidimo zasneženi prelaz Veliki Kot (2124 m) in Kotovo Špico (2380 m), potem pa dolge grebene skupine Ponce, ki se dvigajo iz globoke Planice. V celoti veličastna slika! T.

VSEBINA: Boris Režek: Severna stena Turske Gore (str. 181). — Ivan Hribar: K imenoslovju naših gora (str. 183). — R. K.: Po visokih Turah (str. 185). — Jožef Zazula: Šaljivo-mučni doživljaji (str. 190). — Čez hrib in dol: Josip Klovar, Peš iz Ljubljane na Stol, Kofce, Veliki Vrh v Tržič (str. 194). — Obzor in društvene vesti: Alpines Handbuch (str. 195). Zugspitze (str. 196). Smrtna nesreča v severni steni Grintavca, † Mihajlo Veber. Smrtna nesreča v Stenarju, † Ernest Košir. Prvi vzpon v Savinjskih Alpah. Kraljev teden v Ljubljani (str. 197). Nove planinske zgradbe. Dr. Bohuš Vybiral. Koča na Sv. Gori pri Litiji (str. 198). Občni zbor Tržiške podružnice SPD (str. 199). — Naše slike, (v tekstu str. 182): Severna stena Turske Gore; (na prilogi): Skupina Jalovca s Srednjega Vrha.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tomišek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.)

»Planinski Vestnik« izhaja 12krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto Din 40.—, za inozemstvo Din 60.—. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru SPD v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tomišek, gimn. ravnatelj v Mariboru.



Cmir z Viškov

Fot. Skerlep Janko